

Az áldozat fogalma kognitív vallástudományi megközelítésben

Absztrakt

(WJLF, 2015. május)

Biró Tamás

ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék

biro.tamas@btk.elte.hu

<http://birot.web.elte.hu/>

A kognitív vallástudomány, mely az elmúlt évtizedben egyre meghatározóbb szerepet tölt be világszerte a valláskutatásban, az agyi és mentális struktúrák felől közelíti meg érdeklődésének a tárgyát. Vajon melyek azok a kognitív folyamatok, amelyek lehetővé tették a rítusok, a különböző hiedelemvilágok, a mítoszok és a vallási intézmények létrejöttét? Vajon a *Homo sapiens* agyi berendezkedése hogyan határozza meg, hogy mely vallási fogalmak bukkannak elő a világ legtöbb kultúrájában, melyek azok, amelyek feltételezik az írásbeliséget, és mely jelenségek nem fordulhatnak elő sehol sem?

A kognitív vallástudomány legtöbb művelője azt feltételezi, hogy a vallást meghatározó mentális struktúráink a mindennapi mentális struktúrákból fejlődtek ki. Így például Thomas Lawson és Robert McCauley, az irányzat megalapítóinak 1990-es könyve a rítusokat a cselekvések mondattani struktúrájából vezeti le. Előadásom első részében ezt mutatom be az áldozatok példáján, és azt a munkahipotézist javaslom, hogy az *'adni'* ditranzitív ige általános sémájára épül az, ahogyan ezt a vallási fogalmat mentálisan reprezentáljuk.

Előadásom második felében megkérdem, milyen módon lehet egy ilyen feltevést alátámasztani. Kognitív vallástudománnyal is foglalkozó nyelvészként meggyőződésem, hogy a nyelv egy ablakot biztosít, amelyen keresztül lehetőségünk van az emberi elmébe betekinteni. Így számos nyelvből merített példa segítségével fogom a kiindulási hipotézisemet valószínűsíteni és finomítani.

(Karakterek száma az absztraktban szóközökkel: 1485, szóközök nélkül: 1295.)